

GLAS

SLOVENSKE
KULTURNE
AKCIJE

Mesečno poročilo. Izda-
ja tajništvo, Alvarado
350, Ramos Mejía.

LETO II.   štev. 7-8
JULIJ - AVGUST 1955

IZBRANI SPISI NARTEJA VELIKONJE

Ko smo v 3. številki našega „Glasu“ napovedali svoj letošnji knjižni spored in povabili člane pa prijatelje na naročbo, smo na koncu povedali, da ima urednik knjižne zbirke že pripravljene tri druge knjige, če bi katera izmed napovedanih ne mogla iziti. Te tri rezervne knjige so bile: zbirka Velikonjevih in zbirka Majcenovih novel, povesti in črtic, ki še nikoli v knjigi izšle niso, pa zbirke 2 do 4 dram, ki so jih napisali izseljen-
ski pisatelji. Prvi dve knjigi bi urednik knjižne zbirke mogel se-
staviti iz revij, ki so jih prinesli
lani naši novi priseljenci.

Medtem nam je sin pokojnega
pisatelja Velikonje, g. dr. Jože v
Trstu, sporočil, da je njegov po-
kojni oče že sam pripravil tiste
svoje spise, ki še niso izšli v knji-
gah, za posebno serijo svojih iz-
branih spisov. Uredil je ta svoj
izbor v tri dele, ki naj bi vsak za-
se izpolnil okrog 200 strani obse-

OB DESETI OBLETNICI

V prejšnji številki se je Slovenska kulturna akcija pri-
družila vseslovenski žalosti ob desetletnici vetrinjskih do-
godkov ter sploh spominu vseh pobitih Slovencev v letih
strahot 1941 do 1945 in preko njih do dni našega izgnanstva,
ki so samo nadaljevanje naše usode v trenju atomske dobe,
ki jo živimo. Sedaj pa Slovenska kulturna akcija prireja
svoj lastni spominski večer, ki naj bi se vršil prav na deset-
letni dan nasilne smrti pisatelja Velikonje, pa so ga razmere
prestavile na nedeljo 24. julija.

Ob Nartejevi desetletnici se Slovenska kulturna akcija
spominja vseh slovenskih kulturnih delavcev iz našega duha,
ki so padli pod nasilnostjo tujih osvajalcev, domačih prevrat-
nikov, krivičnega sodišča, ali umirajo še zdaj v tujinah da-
leč od domovine. Spominja se vseh tistih, ki so doma ustvar-
jali tako in v tem smislu, kakor njihovo tradicijo hoče živo
ohranjati naša kulturna akcija v tujini in ki bi danes ustvar-
jali v našem krogu, da so med nami in da jih ni pred desetimi
leti — ali preje ali pozneje — smrt nasilno iztrgala iz časa,
kateremu so hoteli dati svojo duhovno podobo. Ni tu samo
Narte Velikonja, pred njim že je padel Balantič in Vuk Pišča-
nec... ob njem Kunstelj in Zorman... da imenujem knji-
ževnike, risar Beranek... in za njim v pregnanstvu Nova-
čan, Česnik... slikar Koritnik, glasbenik Dolinar, pianist
Noč... znanstveniki Ehrlich, Odar in Turk... politični pi-
satelj Kremžar, politiki Natlačen, Praprotnik, Urankar, Re-
mec, vojaški pisatelj Vauhnik... Vsi ti in še in še vsi tisti,
ki so bili določeni, da razvijó svoje ustvarjalne moči šele v
bodočih letih, če bi jim bilo dano živeti, vsi ti spadajo v okvir
spominskega dne naše Akcije to nedeljo, s katero hočemo
samo poglobiti vsenarodno počastitev naših žrtev in jim dati
ceno tudi od svoje duhovno ustvarjalne strani.

Bibliofilska izdaja risb in verzov „Kyrie eleison“ pred-
stavlja samo del tega spomina Slov. kult. akcije, ki ga ob
desetletnici posveča padlim ustvarjalcem. Vsi besedno-likovni

SPORED SPOMINSKE SLAVNOSTI

Ruda Jurčec: Uvodna beseda

Requiem aeternam — obredni spev

Ivan Pregelj: Glejte prihaja... — napoved groze

Narte Velikonja: Pismo — vizija

Tine Debeljak: Ob Narteju se jih spominjamo
— spominske misli

Soči — vokalni tercet

France Balantič: V ognju groze plapolam... — podoba

France Kunstelj: Duhovnik mučenec — kronika

Anton Novačan: Jeruzalemski sonet — molitev

J. Gallus: Ecce quomodo... — vokalni kvartet

Narte Velikonja: Pisateljeva oporoka

Iz pisma

Njegov zagovor

Jeremija Kalin: Nimam groba

Pomašni spev

Palestrina: Pleni sunt coeli — vokalni tercet

Resurrecturis — apoteoza

gajočo knjigo. Narte Velikonja je napravil celo sam skico za naslovno stran in zbirki dodal tudi svoj še ne objavljeni nekrolog.

Slovenska kulturna akcija je naprosila dr. Velikonjo, naj ji odstopi očetov rokopis, in g. doktor je naši prošnji rad ugodil. Slov. kult. akcija se g. doktorju ne samo zahvaljuje; je ponosna, da je bila deležna tolikšnega zaupanja, da je prišla v posest te dragocene zapuščine. Kot v ruto zažeta mučenikova kri — tako so jo pobirale pobožne žene na moriščih krščanskih izpričevalcev — nam je ta literarni testament predragocen, da ga ne bi dali vsaj s prvim izmed treh delov na svetlo že kot našo prvo prihodnjo knjigo.

Prva knjiga Velikonjevih izbranih spisov bo nadomestila letos Balantičev zbornik. S tem pa Balantič ni odrinjen. Čas nam bo omogočil zbrati za ta zbornik še novo gradivo, ki bi ga, letos izdan, še ne mogli objaviti.

Kolikor moremo iz rokopisnega gradiva razsoditi, bo prvi zvezek Velikonjevih izbranih spisov obsegel nad 200 strani.

DOSEDANJI

KULTURNI VEČERI

IV. kulturni večer je bil posvečen predmetu, ki doslej še ni bil na dnevnem redu: *pravni filozofiji*. Slov. kult. akcija je poleg svojih članov še posebej povabila na ta večer tu živeče slovenske juriste, ki pa se po večini vabilu niso odzvali. Vseeno je prišlo k predavanju 34 oseb; predavanje je privabilo zlasti filozofe. *Božo Fink* je v nad poldrugournem predavanju podal pregled 1) dosedanjih in 2) sedanjih vodil kazenske zakonodaje in prakse. Tvarina prvega dela je bila uvod, tvarina drugega dela bistvo njegovih izvajanj. Ne moremo podati vsaj približne vsebine Finkovega predavanja, ki bo drugod objavljeno. V najnovjšem času so posebno nasilni režimi gradili svojo kazensko zakonodajo in prakso na svojih — sicer napačnih — etičnih osnovah. Te so se hitro spreminjale, kar je pokazoval predavatelj zlasti na jugoslovanskem primeru. Na drugi strani so pa resnejši in na večjo trajnost preštudirani poskusi tudi že deloma uspeli do uveljavljanja, pri čemer so najtrajnejše vrednosti gotovo pobude sedanjega papeža, ki se je ob več priložnostih o tem predmetu iniciativno izražal.

Za petek 10. junija je bil napovedan V. večer s filmi o raznih modernejših in modernih francoskih upodabljalajočih umetnikih. Izbor, ki ga ima kulturni oddelek francoskega veleposlaništva, je

in pevske odseki so se združili, da dajo vsaj majhen dar hvaležnosti in priznanja njim, ki so nam s svojo smrtjo poročstvo zmage, našega in njihovega duha, pa če tudi šele v naporu desetletij. Prvo desetletje njihovega živega sodelovanja iz grobov za nami že odpira zarjo bodočega sonca tudi nad zasluženo Evropo, katere del smo, četudi v svobodnih mejah širnih tujin.

Zato naj bo naš spomin ne toliko žalost, kot potrdilo zavesti in vere, da govorimo svetim žrtvam, ki jim je dano vstati:

Resurrecturis!

...IN RODILA SE JE REVIJA

(Razgovor z Rudo Jurčecem, sourednikom Meddobja)

Vse se je sukalo okrog filma „The Hearth of the Matter“, ki ga te dni vrte v Buenos Airesu. Drama na platnu, po istoimenskem romanu Grahama Greena. Angleški mojster, hvala Bogu, tudi med nami v zadnjih časih prihaja „v modo“. Se pravi, da smo le šli nekaj korakov naprej. Da smo jih res šli, je bilo precej očito tudi v razgovoru. Kajti tisti, ki so govorili, so se menili o Grahamu kot o starem znancu. Nekdo se je ustavil ob duhovniku - misijonarju v filmu. In drugi nekdo mu je brž našel odjek v očetu Jamesu Brownu, protagonistu Grahamove drame „The Living Room“.

„Pravzaprav je duhovnik osrednja oseba današnjega romana in drame...“

„Nobeno odkritje ni to,“ je nekdo brž pristavil svoje; „Jurček je že v Meddobju opozoril na ta privlačni lik pri modernih piscih; pri peresnih ustvarjalcih obeh smeri: tiste, ki je našla Boga, in tiste, ki ga išče ali celo zavrača.“

„Misliš Sartra?“

„Pa tudi Eliota. Spomni se njegove „The Cocktail Party“. Kdo pa je skrivnostni psiholog v drami, če ne duhovnik?“

Razgovor se je razvnel. Mimogredé mi je pogled ušel k souredniku Meddobja, ki je pozorno poslušal: glava narahlo dvignjena, desnica podpira brado, oči zanesljivo slede njim, ki govori, misli se naglo spletajo v spoznanje. Prikupna skromnost, ki osvoji brez besed, sama po sebi. Ruda Jurček se je dotaknil naočnikov. Svojska kretnja, ki pri njem menda pové, da je tuhtajoča misel našla določeno obliko. Jo bo povedal?

Presedel sem se k njemu.

„Tak Meddobje le rodi prve sadove. Tudi v razgovorih. Čujete, kako se sklicujejo nanj?“

„Mislite?“

Težko ga je prepričati kar z golim zatrjevanjem. So ljudje, ki se zadovolje s prvim da, ko ga je nekdo čisto tako mimogredé vrgel v zrak. In sedé na njem in se ponajajo z njim, kot da je iskreno priznanje z najbolj odločujočega mesta. Pa so drugi, ki jih sto in sto navdušujočih dajev ne omake, ker niso prepričani, dokler jih delo samo dovolj zgovorno ne potrdi v hotenju. Jurček, se mi zdi, je med zadnjimi. Zato v razgovoru z njim tehtaš besede in gneteš misli precej prej, kot pa si povedal, kar si mislil. Tudi jaz tako, ko sem ga vpraševal.

Nekako odmaknila sva se družbi, sedla sva k osameli mizici v dvoje. Vijolična luč izpod mozaičnega stropa je božala v počasnih pramenih. Gin v visokih kozarcih pred nama je počival kot osamel gost, ki se znajde med drugimi, pa ne ve, zakaj je prišel. Iz notranjega konca podolžne dvorane se je v harlemsko zastrtem ritmu ponujala Gershwinova v melodijo ujeta poezija.

„Ker so se dotaknili Meddobja,“ sem začel, „kdaj se je vse tole zaprav spočelo in rodilo?“

Tole vprašanje mi je že prenekaterikrat prišlo na misel. In nazadnje, sem verjel, je prav, da nekdo nanj iskreno in pošteno odgovori. Jurčec, kot sourednik revije, je prav gotovo poklican, da pové, zdaj po desetih letih slovenskega kulturnega hotenja v zamejstvu, kje in kdaj in kako je vzklijo prvo seme za vse to srečno in smotno povezano gibanje, ki ga danes predstavlja Slovenska kulturna akcija in ki mu je Meddobje z Vrednotami vred najzgovornejše tiskano izpričevalo.

Zagledal se je mimo, kot v spomine. Saj so v resnici spomini, lepi in bogati, ki jih razgrinja pred obema. Segajo nazaj, za deset let, v rimske dni slovenske begunske procesije v široki svet...

„Misel na revijo nam je vzklija že v Rimu, v avgustu mesecu 1945. Takrat sva s Francetom Dolinarjem uvidela nujnost, da začnemo z izdajanjem slovenske kulturno-znanstvene revije...“

„Že takrat? Saj smo živeli v hipnotični veri, da bomo šli najkasneje do božiča čez Trst spet v — Ljubljano!“

„Nisem verjel v takšne mikavne sanje,“ se je skromno nasmehnil. „Pa če bi tudi bilo to! Naj bi tudi ena sama številka takšne revije izšla zunaj domovine, vredna bi bila življenja; pričala bi o nujnosti svojega rojstva.“

„Večina ni razmišljala o tem...“

„Pri večini je bila skrb za najnujnejšo življenjsko ohranitev prva in najvažnejša. Povsem naravno. A mi smo gledali tudi drugo. Izdajanje revije se nam je zdelo tako važno, da smo si poiskali v Rimu že tiskarno. Pokojni prelat dr. Odar, ki se je za našo misel tudi sam razvnel, je predlagal celo ustanovitev konzorcija. Žalibog je menadni naval draginje, ki se je v Italiji sprostila skoraj po koncu vojne, naše lepe načrte prekrizal. A uničil jih ni. Bili so v nas in rasli so z nami. Misli na revijo nikakor nismo več opustili.“

„Tedaj ste iskali možnosti druge?“

„Čez dobro leto dni je bilo menda že vsej emigraciji zadosti očitno, da bo morala — ne domov, ampak v svet. Vedeli smo že, da bo večji del naših beguncev zajadral v Argentino. Prvi so že odhajali. Sedli smo tedaj v širšem krogu za mizo, da bi se o naših kulturnih hotenjih za bodočnost pogovorili. Pred odhodom v Ameriko ni kazalo več, da bi v Evropi začeli izdajati revijo in bi jo potem vozili čez lužo. Mnogo se je tistikrat govorilo, da bo potrebno v Argentini, kjer naj bi bila najmočnejša slovenska begunska skupnost, ustanoviti poseben slovenski časopis, ki naj bi izhajal vsaj dvakrat na mesec. Ni jih bilo malo, ki so upali, da bi zmoget tak list tudi posebno kulturno zaglavje v vsaki številki, kjer bi naši slovenski kulturni ustvarjalci in delavci lahko objavljali svoja spoznanja in dognanja, pa hkrati slovenski svet, ki se je selil v veliki svet, sproti opozarjali na svetovno kulturno sodobnost.“

„Torej ste nekako že takrat ustanovili zdajšnjo Svobodno Slovenijo?“

„Takrat še ne; pač pa istega leta v decembru v Buenos Airesu. V Rimu se nam je prvič samo določno nakazala misel nanjo. V Argentini pa smo čisto dejansko začeli z delom. Od predlaganih imen je slednjič obveljalo sedanje — Svobodna Slovenija, ki je kot ilegalni listič izhajala že doma med okupacijo. Za novo leto 1948 je, takrat še štirinajstdnevnik, zagledala luč sveta...“

„Tako tedaj začetek slovenskega kulturnega dela v zamejstvu.“

„Previsoko bi segel, če bi dejal kulturnega. Narodno pro-

precejšen, pa spet ne ves hkrati razpoložljiv. Slov. kult. akcija si je za ta večer rezervirala Van Gogha, Cézanna, Maillola in Braquea. Naknadno je moral izpasti Maillol. Trije filmi so razpoložljivi čas v celoti izpolnili. V začetku je povedal pred 52 udeleženci M. Marolt, da se je začetek umetniške šole zakasnil zaradi selitve v Ramos Mejía, kjer so zdaj zagotovljeni ustrezni prostori. Posamezne filme je uvajal z izčrpnimi razlagami slikar in kipar Milan Volovšek. Podal je življenjepise in okolje, v katerem so delali Van Gogh, Cézanne in Braque, opozarjal na nasprotno struje, ki so jim delo otežkočale, in na njihov pomen za francosko in svetovno umetnost. V svojih izvajanjih je vedno omenjal tudi slovenske, včasih zapoznele paralele. Prikazi so bili moštvo francoske filmske umetnosti.

Zaradi posebnih tukajšnjih razmer je morala Slov. kult. akcija za soboto 25. junija napovedani spominski večer v počastitev *Nar-teja Velikonje* začasno odpovedati. Da ne mine prav dan desete obletnice Velikonjeve smrti brez spomina, so se zbrali njegovi častilci — kolikor jih je bilo mogoče obvestiti — v prostorih Slov. kult. akcije in je dr. Tine Debeljak spregovoril v njegov spomin in v spomin drugih kulturnih delavcev, žrtev revolucije, tople besede. Navzoči so ob tej priložnosti častili tudi dr. Debeljaku k njegovi ureditvi in znanstveni dopolnitvi Pregljeve knjige „Moj svet in moj čas“.

Z upoštevanjem postopne normalizacije razmer in posebne ponudbe tukajšnjega francoskega veleposlaništva, je priredila Slov. kult. akcija v petek 8. julija v ramoški dvorani svoj VI. večer, izven seznama, s filmom *Jean Cocteauja „Orfej“*. Pred pričetkom predstave je predsednik Ruda Jurčec v izčrpnem predavanju podal osebnost avtorja, poudaril njegov pomen v sodobni francoski književnosti in opozoril tudi na — sicer borne — odnose Slovencev do velikega francoskega pesnika in dramatika. Večina gledalcev, ki francoščine ni vešča, bi si želela še kratko pojasnilo k filmu, ki pa je že tako izzval k ploskanju; mnogi izražajo željo, da bi ga gledali ponovno.

SERIJA FILMSKIH VEČEROV SLOV. KULT. AKCIJE

VIII. kulturni večer 5. avgusta.
Film: *La Symphonie Pastorale*.

Prihodnji kulturni večer Slov. kult. akcije bo dne 5. avgusta ob 20. uri v župni dvorani v Ramos

Mejja, in sicer bo tudi ta posvečen filmu.

Zanimanje, ki ga je izzval film Jeana Cocteauja „Orfej“ nas navaja, da s predvajanjem kvalitetnih filmov razširimo polje našega delovanja. Ker je moral biti kulturni večer filozofske sekcije preložen na 19. avgust, smo za ta večer, t. j. 5. avgust, izbrali film „La Symphonie Pastorale“, ki je izdelan po istoimenskem delu Andreja Gidea, vendar je zgodba v filmu zaključena drugače kot pa v pisateljevem delu. Film, ki nam ga posodi francosko veleposlaništvo, spada med najboljše filme v zadnjih letih in nastopata v glavnih vlogah slavna francoska igralka Michele Morgan in Pierre Blanchard.

Uvodno predavanje o Gideu in in o filmu bo imel Ruda Jurčec.

Med tistimi, ki so že videli film Jeana Cocteauja „Orfej“, smo ponovno slišali želje, da bi predvajanje filma ponovili. Po predvajanju filma 5. avgusta zvečer bomo prosili, da bi nam navzoči to potrdili. Brž ko se bo prijavilo dovolj interesentov, bomo objavili, kdaj bo ponovitev filma in sicer prav tako z uvodnim prikazom pesnika Cocteauja, ki ga bo podal Ruda Jurčec s še podrobnejšo razlago filma samega.

Po kulturnem večeru o eksencializmu dne 19. avgusta pa bomo priredili filmski večer, na katerem bomo predvajali film „Les Jeux son faits — Kocka je padla“, film, posnet po dramskem delu pisatelja J. P. Sartra, glavnega predstavnika francoskega eksencializma.

+ FRANC PATERNOST

V soboto 28. maja je umrl v Sao Paulo v Braziliji podjetnik in javni delavec g. Franc Paternost iz Dan pri Starem trgu. Paternost je emigriral v Brazilijo kmalu po prvi svetovni vojni; bil je eden redkih inteligentov, ki so že takrat zapustili domovino. Svoje široko umsko obzorje je izkoristil pokojnik vsaj v tolikšni meri kot zase in za družino tudi za svoje sorojake - izseljence, ki jim je bil pravi voditelj, svetovalec in podpornik. Njegovih dobrot so bili deležni novi begunci prav tako kot stari izseljenci. Paternost je ostal vedno veren in zaveden Slovenec; njegov značaj in inteligenca sta ga obvarovala stranpoti, na katero je krenilo toliko staronaseljencev v obeh Amerikah.

Posebno ljubezen je izkazoval rajni gospod vsem kulturnim prizadevanjem med izseljenci. Ni bil naročen samo na malone vse slo-

vetnega in politično publicističnega; jasno pač, kolikor je bilo v danih razmerah mogoče.

„Pa revija?“

„Hotenje po reviji in sploh po organiziranem kulturnem delu je v nas tielo naprej. Ko sva s pokojnim ravnateljem Remcem obnavljala doma onemogočeno Slovensko katoliško akademsko starešinstvo, sem tiho upal, da se bo v okviru SKAS izoblikovala skupina, ki bo izpeljala zamisei revije.“

„In odmev?“

„Novo življenje v Ameriki, ko si je vsak spet nekako šele ustvarjal svoj dom, je sproščeno kulturno delo precej otežkočalo. Razmišljal sem najprej o organizaciji kulturnega dela, o obliki revije in o publikacijah. Tako sem v juniju 1948 izdelal načrt, po katerem naj se list Svobodna Slovenija spremeni v tednik; lastništvo naj ob listu ustanovi še knjižno založbo, ki naj letno izda dve knjigi in Koledar. Za prvo leto je načrt poleg koledarja obsegal še monumentalno izdajo pesnitve Jeremije Kalina „Črna maša za pobite Slovence“ in Mauserjev roman „Ljudje pod bičem“. Do konca oktobra tistega leta so bili pisani prispevki za naš prvi zamejski koledar v Argentini zbrani. Koledar je čez nekaj mesecev dejansko tudi izšel, z letnico 1949. V juniju 1949, ob četrti obletnici vetrinjske tragedije, pa tudi Kalinova velika pesnitev.“

„Je tako Koledar nadomestil revijo?“

„Ne, ker ni bil tako zamišljen, da bi bil na razpolago samo reševanju znanstvenih in kulturnih vprašanj. Zajeti je moral kar najširši krog Slovencev v zamejstvu in med njimi, med drugim, tudi vzbujati zanimanje in ljubezen za znanost in kulturo.“

„Potemtakem spet zastanek v našem zamejskem kulturnem snovanju.“

„Ne zastanek. Saj smo pri akademskem starešinstvu več kot mnogo razpravljali o tem, kako rešiti in uveljaviti kulturno in znanstveno delo članov SKAS in vseh slovenskih kulturnih delavcev v zamejstvu, po vseh kontinentih, kamor nas je zla sreča razmetala. Večkrat sem v tistih časih obiskal prelata dr. Odarja, ki mi je vneto priporočal ustanovitev kulturno - znanstvene revije in predlagal dr. Milana Komarja za njenega urednika. Iz krogov starešinstva smo ujeli celo številne trditve, ki so zagotavljale, da bi nastop takšne revije poživil SKAS in vso organizacijo našega kulturnega dela.“

Domislil sem se, kako se je tudi v našem izseljenstvu ponovilo spet tisto, kar nam podobnega naša zgodovina priča o vseh takšnih slovenskih kulturnih podvigih. Edina razlika, sem uganil, med prej in med zdaj je v tem, da so bili v prejšnjih časih naglavni krivci povečini nerazumevajoči posamezniki, v naših dneh pa razmere, ki jih sami prav gotovo nismo zakrivali.

Srknila sva v grenko ščegetajoči gin. Nekaj svežega se je potočilo po žilah. In svežina je zavela tudi iz pripovedovanja.

„Leto 1950...“ je spet začel. „Takrat je pokojni prelat dr. Turk s posebno spomenico škofu dr. Gregoriju Rožmanu predlagal, naj v zamejstvu obnovi Delovno občestvo za Slovenski katoliški institut (DOSKI). Omenjena ustanova je zaživela že doma, tik pred vojno. Predsedoval mu je prav dr. Turk; tajnik pa mu je bil France Dolinar. Škof je zamisel prelatovo veselo pozdravil in delovanju instituta zaželel ves uspeh. Kar nas je bilo DOSKI-jevih v Buenos Airesu, smo skoraj spoznali, da bi bil prav DOSKI najprimernejše torišče za izdajanje kulturno - znanstvene revije. Ustanovili smo v Buenos Airesu tiskovni odsek instituta, ki mu je bila od predsedstva in tajništva dodeljena maloga: začeti z izdajanjem revije. Tako so se rodile Vrednote...“

„Prvi uspeh!“ sem pristavil.

„In ne majhen, če pomislite, da je prvi letnik izšel v štirih številih, čez tristo strani po obsegu; pa da je segel v našo zamejsko znanstveno, umetnostno in splošno kulturno snovanje, prizadevanje in ustvarjanje. Prvi letnik Vrednot je opravil svojo nalogo tako, da se je izkazalo, kako je v zamejstvu lepa skupina znanstvenih in kulturnih delavcev, ki potrebujejo tako revijo. Toda opazno je bilo, da je med Vrednotami in med slovenskim kulturnim občestvom v zamejstvu vrzel, ki bi jo morala premostiti kulturno publicistična revija. Prav iz tega spoznanja pa se je nujno morala roditi potreba po Slovenski kulturni akciji. DOSKI je nje zamisel pozdravil in njeno ustanovitev — 20. februarja 1954 — tudi moralno podprl. Saj je prav eden izmed osnovnih namenov Kulturne akcije, da zajame čim širši krog znanstvenih in kulturnih delavcev, da pri čim več Slovencih v zamejstvu vzbudi zanimanje za naše visoke kulturne, umetniške in znanstvene stvaritve. Temu namenu pa nedvomno najbolj služi troje: revija Meddobje, ki jo je začela izdajati Slov. kult. akcija skupno s knjigo Vrednot (enkrat letno, še vedno kot glasilo DOSKI-ja); kulturni večeri v Buenos Airesu, umetnostne razstave, pa izdajanje izvirnih slovenskih knjižnih del v zamejstvu. Vse to delo naj ohranja in širi slovensko kulturno, umetnostno in znanstveno občestvo, katerega naloga je — sodelovanje pri ohranitvi in rasti slovenske kulture, umetnosti in znanosti v zamejstvu.“

Mislil sem na tisto nekaj neosnovanega, krivičnega odpora, ki ga je vzbudil pojav Slovenske kulturne akcije in njene delovanja. On pa, kot da mi bere v misel:

„Kontinuiteta 1945 - 1954, deset let snovanja, prizadevanja in izgrajevanja dokazuje, da smo hoteli ostati zvesti tradiciji in solidnosti v delu, ki smo ju bili vajeni od doma. Slovenska kulturna akcija in njeno delo tedaj nista med nami nekšen 'slovenski' izvod modernega enodnevništva, marveč hoteno dejstvo, ki ga je nujno morala roditi naša slovenska kulturna tradicija. Iskreno vem, da so vsi kulturni delavci okrog Slov. kult. akcije skupina, ki zna v danem trenutku povedati, kar je povedati treba. In kar pove, pove brez pritiska!“

Spomin mi je ušel na prvo leto delovanja Slov. kult. akcije. Resnične so bile Jurčeve besede, ko je s tihim zadovoljenjem zagotovil:

„Po prvem letu naše Kulturne akcije: program je izpolnjen v celoti. Zastavili smo njeno delo na pravilne temelje — menim — in odziv za to delo je lep, pri ustvarjalcih in pri resnične kulture žejnem našem človeku. Res pa je, da je potreben še lep čas, preden se bo vse naše delo v Kulturni akciji ustalilo, pa da bo tudi sama kot organizacija tega dela dosegla tisto globoko umirjenost, ki jo vsakršnemu življenju po naravnem razvoju lahko prinesejo samo leta.“

Kot souredniku Meddobja mu je revija čisto naravno najbolj pri srcu. Živi in dela zanjo. Misli in snuje, tehta in pretehta in oblikuje in daje znova spet. Kot mojster, ki se ne zadovolji s prvimi potezami v svoje delo, marveč kleše in oblikuje, dokler ni v stvaritvi tisti resnični, dokončni izraz, ki ga je slutil, morda celo videl ob samem spočetju lika. Tako tedaj razumem tele njegove besede:

„Če ima revija namen ohranjati in širiti ljubezen do slovenskega kulturnega ustvarjanja, je še bolj očitno in nujno, da morata Meddobje in Vrednote pritegniti v svoj krog čim več kulturnih ustvarjalcev v zamejstvu, ker ti tako ostanejo zvesti svoji prvobitni dolžnosti: posredovati svoje ustvarjalno delo slovenskemu kulturnemu občestvu. V prvem letniku Meddobja, v drugi knjigi Vrednot (prvi, ki je izšla pri Slov. kult. akciji) še ni bilo povsem jasne diferenciacije

venske izseljenske publikacije; kjer so bile potrebe večje, tam je slovensko besedo podprl še izven naračin. K Slovenski kulturni akciji je pristopil med prvimi kot izredni član - podpornik in je z znatnim darom še posebej prispeval k izdaji Pregljeve knjige. S'ava in časten spomin pokojnemu g. Paternostu.

+ DR. FRANC WINDISCHER

V Ljubljani je umrl 30. marca t. l. na raku predsednik Umetnostnozgodovinskega društva in bivši predsednik Narodne galerije dr. Franc Windischer v starosti 78 let. Pokojnik je bil Postojnčan iz skromne uradniške družine. Služboval je največ v zbornici TOI, kjer je bil nazadnje generalni tajnik. S pridnostjo in varčnostjo se je dokopal do čednih prihrankov, ki jih pa ni nalagal v tujini, ampak kot skromen delničar izključno v domača podjetja. Do okupacije je s sadovi svojih prihrankov stalno podpiral slovenska kulturna prizadevanja, zlasti upodabljaljočo umetnost. Imel je doma eno največjih zasebnih zbirk slovenske umetnosti. Zlasti po upokojitvi se je ves posvetil izpopolnitvi Narodne galerije, ki ji je že dve leti prej postal predsednik. Največje pridobitve galerijske zbirke je plačal Windischer sam, nakupoval pa tudi za galerijski depot in za priložnostna darila dela še razvijajočih se in potrebnih mlajših umetnikov. Neumoren je bil tudi pri intervencijah okrog oblasti, da je izposloval potrebne subvencije. Z okupacijo so se njegovi dohodki skrčili za najpotrebnejše življenjske potrebe; tembolj je beračil, da vsaj najdragocenejših priložnosti za nakupe ni zamudil. V umetnostnih vprašanjih je bil široko razgledan, vendar ni nikoli ničesar ukrenil brez pristanka poklicnih strokovnjakov. Windischer, ki ni bil bogataš, je eden največjih slovenskih umetnostnih mecenov in bi moral biti privlačen zgled mnogim Slovincem, tudi rojakom v tujini.

NOVE KNJIGE V KNJIŽNICI
SLOV. KULT. AKCIJE

Arheologija

Arheološki vestnik I, 1/2. Ljubljana 1950. Izdal Arheološki seminar Ljubljanske univerze. Str. 248. — Iz vsebine: Korošec, Bizantinski import v zgodnjih slovanskih kulturah Jugoslavije; Čeve: Predromanski pletenini iz Batuj; Škerlj: Kostni ostanki treh staroslovanskih grobov, iz-

kopanih na dvorišču SAZU v Ljubljani.

Arheološki vestnik II, 1/2. Ljubljana 1951. Izdala SAZU. Str. 279. — Paola Korošec: Grob slovanskega bojevnikarja na Turnišču pri Ptujju; Dolinar: Antropološki rezultati o okostju bojevnikarja s Turnišča pri Ptujju; Korošec: Delitev slovanskih kultur zgodnjega srednjega veka v Jugoslaviji; Slovanske ostaline na dvorišču SAZU v Ljubljani; Raziskovanje nasipov na Ptujjskem gradu I. 1949; Bolta: Najdba staroslovanskega groba v Gotovljah pri Zalcu; Škerlj: Ocenjena ocena: Ivaniček, Staroslovanska nekropola v Ptujju.

Arheološki vestnik III, 1/2. Ljubljana 1952. Izdala SAZU. Str. 359. — Iz vsebine: Škerlj: Orientacija grobov v nekaterih srednjeveških nekropolah Slovenije; Ceve: Dvoje srednjeveških upodobitev na slovanskih tleh; Škerlj: Prispevek k srednjeveški demografiji v Sloveniji; Ocene: Bošković, Problem slovanskega hrama u Ptujju; Korošec: Kovačević, Prilozi reševanju postanka i razvoja južnoslovanskega zlatarstva i zlatarskih proizvodov u ranom srednjem veku; Klemenec: Dr. Balduin Saria, Poetovio; Korošec: In memoriam Fran Ramovš.

Arheološki vestnik IV, 1/2. Ljubljana 1953. Izdala SAZU. Str. 367. — Iz vsebine: Hadži: Lupine kavrijev v grobovih starih Slovanov na Ptujjskem gradu; Paola Korošec: Staroslovanski grob pri cerkvi sv. Petra v Ljubljani; Škerlj: Šestdesetletnica prof. Srečka Brodarja.

Arheološki vestnik V, 1/2. Ljubljana 1954. Izdala SAZU. Str. 427. — Iz vsebine: Korošec: Staroslovanski grobovi na Selah pri Dobovi; Ocenjena ocena: Bregant, Razprave III SAZU.

Literatura

Grafenauer Ivan, Lapa Vida, študija o izvoru, razvoju in razkroju narodne balade o Lepi Vidi. Izd. AZU Ljubljana 1943. 399.

Logar, Bulovec, Posavec, Slovenska bibliografija za I. 1952. VI. izd. NUK v Ljubljani 1954. Str. 360.

Knjiga 53. Glasilo slovanskih založb. Št. 1 - 12. Str. 368.

Knjiga 54. Št. 1 - 12. Str. 608.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil F. Levce. Poezije I. Ljubljana 1891. Str. 312.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil F. Levce. Poezije II. Ljubljana 1891. Str. 395.

v gradivu. Ob drugem letniku se to gradivo že napoveduje takšno, da bo imelo ostrejši izraz in polnejšo obliko.

„Večkrat sem ujel, kako Slovenski kulturni akciji očitajo novotarstvo, hlastanje za vsem trenutnim v svetu, pa kako naj bi bilo prav Meddobje živ izraz tega...“

„Če se je ustanavljanje znanstvene in kulturne revije v glavnem naslanjalo na ohranjanje tradicije na našem kulturno - znanstvenem polju,“ me je prekinil ves nasmejan, ker mu ta moja pripomba gotovo ni bila nič novega, „se moramo zdaj s tem novim letnikom Meddobja in Vrednot čimbolj približati tudi spoznanju, da moramo za slovanski duhovni svet znati oblikovati in ustvarjati tudi iz svetovne aktualnosti. Ustvarjati pa tisto, brez česar se Slovenci kot kulturna enota ne moremo pravilno razvijati in ohraniti. Zato menim, da je izredno važno, če se tega poslanstva vsi zavedemo in v reviji ter v zborniku objavljamo čim več gradiva s teh področij.“

Pogledal sem k bližnjemu omizju, kjer so še vedno skušali uveljaviti vsak svojo misel najini znanci. Od Grahama Greena se je nit razgovora povlekla še do Braqua in njegove umetnosti. Vidi Bog, kaj vse so medtem, ko sva midva listala po spominih o spočetju in rojstvu kulturne revije, že premleli in obleteli. Prisluhnila sva oba, ko je mlada dama v sivem skušala najti odmev Braquovih stvaritev v umetnosti Bare Remčeve.

Nezavedno sem se oklenil kozarca. Spogledala sva se in se nasmehnili oba.

„Glejte, kam smo prišli... po desetih letih v velikem svetu!“ sem ugotavljal bolj sebi kot njemu. Sebi prav gotovo z velikim zadoščenjem. Jurček pa se je ob tem domislil spet tega, kar sva prej govorila.

„Nekateri so in še bodo maziranja,“ je povzel, „da je takšno naše hotenje po svežosti in sodobnosti v reviji odveč. Pa vendar menim, da če mi ne bomo tega upoštevali, bo vdor aktualnosti v naš svet kljub temu tolikšen, da ga bodo naši ljudje začeli sami obravnavati, čisto brez našega prizadevanja. Če med slovanskimi kulturnimi delavci zanimanja za te naloge ne bi bilo, bo slovanska skupnost na nenaraven način potegnjena v ta svet svetovitosti; ta ali oni bo potem po svoje iskal odgovor na vprašanja, ki mu jih bo aktualnost sama po naravni nujnosti okolja in sveta zastavljala. Velika napaka bi bila, če bi se slovanski kulturni delavci pravočasno ne ustrašili prepada, ki bi v našem razvoju nastal in bi utegnil biti v prenekaterem pogledu naravnost usoden...“

„A vendar se mi zdi, da se, led' počasi tali, pa da že lep krog za kulturno delo vnetih in zavzetih Slovencev naše delo spremlja z razumevanjem.“

„Resnica. Vsi smo lahko priče, če smo iskreni, kako se prav po publikacijah Slov. kult. akcije in po njenih prireditvah širšega značaja, kot so: razstave, kulturni večeri, gledališke predstave, že ustvarja lepa povezanost med ustvarjalci in publiko. In to je od vsega najvažnejše: naše delo raste iz plodnih tal. Verujem pa, da bo ta povezanost še rasla, saj čez vse drugo sloni na spoštovanju in ljubezni do vrednot duhovnega sveta.“

Potem sva molčala. Nenadoma pa je pogledal na uro. Tudi jaz za njim. Oba sva bila v zadregi, da sva omizje tam v sredi tako nemo prezirala več kot dobro uro.

Prisedla sva spet in v smehu sem jih vprašal, če so še vedno pri Grahamu.

„Ne več,“ je brž odbil nekdo. „Zdaj smo že pri pisateljih v Meddobju...“

„Tudi pri urednikih?“ sem vrnil z vprašanjem.

„Uredniki, upajmo, so vsaj za bližnjo številko že opravičili svoje!“

Saj so menda res, sem uvidel, ko sem se spomnil, da bomo prve tri številke letošnjega letnika do konca julija že brali.

Nikolaj Jeločnik

„MEDDOBJE“ TIK PRED IZIDOM

„MEDDOBJE“ — prvi zvezek drugega letnika, ki izide kot trojna številka, je dotiskana in se v tiskarni dela bližajo koncu. Sicer smo izid napovedali za 20. junij, toda razpored gradiva je narekoval, da mora prvi zvezek zajeti tri številke z nad 180 stranmi. Umetniška priloga prinaša reprodukcije del akad. slikarja Božidarja Kramolca in tudi oprema je njegovo delo.

Na čelu revije je objavljen esej Ignacija Lenčka „Puščava raste...“; sledi pesem Karla Rakovca: *Ego sum veritas*, nato pa pesem Vladimirja Kosa: *Lepa vsakdanjost*. Prva proza letošnjega letnika je novela Mirka Javornika „Potni list“. Nikolaj Jeločnik je iz dramske pesnitve Paula Claudela „Partage de Midi — Opoldanski delež“ poslovenil „Mesov spev“.

Pesnik Vladimir Polant je zastopan s pesmijo „Želja po severu“, tej pa sledi novela „Vuzmenice“, ki jo je napisal Ruda Jurčec. „Mama, kako je doma?“ je pesem, ki jo je prispeval Branko Rozman. Robert Mazovec je napisal razpravo „Katolicizem v Združenih državah“, pesnik Igor pa je zastopan s pesmijo „December 1954“.

Nato sledi druga pesem Branka Rozmana „Skodelica čaja“ in Vladimirja Polanta „Čas“. Tine Debeljak objavlja „Novačanov Rdeči Panteon“, najprej uvod, nato pa iz Novačanove zapuščine satiro, ki jo je pokojni pesnik še popravil in opremil z lastnimi opombami.

Zorko Simčič je uredil gradivo, ki se je zbralo na razpis ankete Literarnega odseka Slov. kult. akcije in jo objavlja pod naslovom „Anketa 1954“; Vladimir Polanšek je zastopan s pesmijo „Hipe zlate zate“, „Obisk živčih krink“ pa je druga pesem Vladimirja Kosa v tem zvezku.

Pod zaglavjem Čas na tribuni je objavljen esej Mirka Javornika „Predsmrtno zmagoslavje Paula Claudela“. Ruda Jurčec izpolnjuje zaglavje Črke, besede, misli.

Pod zaglavjem Črta in prostor je najprej objavljen kritični prikaz „Linorezi Božidarja Kramolca“, ki ga je napisal angleški moderni slikar Roy Pergam. M. M. je iz pisem Božidarja Kramolca zbral gradivo za njegov življenjski prikaz.

Zaglavje „Knjige“ obsega kritične prikaze: *Vrednote* (France Dolinar); *St. Kociper, Mertik* (Milan Komar); *Branko Rozman, Na steni spi čas* (Rafko Vodeb); *Alojz Rebula, Devinski sholar* (Ruda Jurčec); *Slovenska marijanska lirika* (Alojzij Geržinič); *Miško Kranjec, Zgubljena vera* (Vinko Beličič); *Umetnostne publikacije iz domovine* (Marijan Marolt); *Dore Ogrizek, La Yougoslavie* (Ruda Jurčec); *Ivan Ahčin Sociologija* (France Glavač); *Goré* (Vojko Arko).

Zvezek se zaključuje z obsežno *Kroniko*.

Remec - Debeljak: KYRIE ELEISON

Posebno bibliofilsko izdanje Slovenske kulturne akcije ob deseti obletnici žrtev okupacije, revolucije in emigracije, je izšlo le v 300 numeriranih izvodih in stane 20 pesov oziroma 1.5 dolarja, 500 Lir, 300 fr. frankov, 10 avstralskih šilingov, 20 avstrijskih šilingov, itd. Člani Slov. kult. akcije imajo 25% popusta.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil F. Levec. Povesti, pravljice in pripovedke. Proza I. Ljubljana 1892. Str. 324.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil F. Levec. Kritike in polemike. Proza II. Ljubljana 1892. Str. 317.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil F. Levec. Kritike in polemike. Proza III. Ljubljana 1895. Str. 366.

Zemljepis

Ogrizek Doré, La Yougoslavie. Zbirka Le monde en couleurs. Paris 1955. Str. 446. — Iz vsebine: Cankar Izidor: *L'Art en Yougoslavie*; Hrovat Mirko: *Littérature*; Pasquino M. L.: *Arts et traditions populaires*; Schneider Marcel: *Slovénie* (str. 87 - 152); *Costumes de Slovénie*; *L'Istrie*, številne ilustracije Božidarja Jakca, Mihe Maleša in Marija Preglja.

Zgodovina

Slovenski biografski leksikon. Druga knjiga: Maas - Qualle. Uredila France Kidrič in France Ksavi. Lukman. Ljubljana 1933 - 1952. Str. 611.

Imamo na zalogi in priporočamo: Branko Rozman: *Na steni spi čas*. Cena izvodu 15. pesov. Vrednote, I. knjiga, 3 zvezki. Skupaj 50 pesov.

NE NAJMANJ VAŽNO!

Vsi, ki so veseli dela in izdanj Slovenske kulturne akcije, imajo le en strah: Ali bo mogoče to lepo in potrebno ustanovo gmotno zadrževati...

Tudi samo vodstvo organizacije stoji pred tem vprašanjem in si ne dela utvar, da bi iz same naročnine in prodaje knjižnih izdanj oziroma članarine moglo kriti vse izdatke. V zamejskih razmerah še celo ni mogoče doseči tega cilja, ko se še doma večje tovrstne ustanove niso same vzdrževale, ampak le s pomočjo mecenov - zasebnikov ali mecenov - države.

Slovenska kulturna akcija predvideva, da bi mogla dve tretjini svojih potreb kriti iz dohodkov članarine in naročnine, eno tretjino pa bo morala kriti z mecenскими prispevki, to je z darovi tistih posameznikov in ustanov med nami, ki znajo dovolj visoko ceniti poslanstvo Slovenske kulturne akcije in ga hočejo ter tudi morejo podpreti.

Vabimo in prosimo vse naše prijatelje, ki imajo možnost vsaj skromne gmotne podpore, naj postanejo *mecenski člani* Slovenske kulturne akcije, s tem, da darujejo letno 1.000 pesov oziroma 50 do-

larjev (ali odgovarjajočo vsoto v drugih valutah) mecenskega prispevka, lahko tudi v obrokih. V plačilo jim bo globoka hvaležnost slovenskih kulturnih delavcev in pa zavest, da sodelujejo pri ustanovi, ki bo za ohranjanje slovenstva in krščanske kulture odločilnega pomena.

Vse naročnike knjižnih izdanj Slovenske kulturne akcije lepo prosimo, da pohite z vplačilom naročnine za leto 1955/56. Naročilnice, ki smo jim jih obenem s knjižnim programom že pred meseci poslali oziroma izročili, naj blagovolijo čim prej oddati upravi.

Poverjenike v Argentini in zlasti izven nje prosimo, da s prvim zvezkom drugega letnika Meddobja v rokah skušajo ne le ohraniti ampak tudi povišati število naročnikov.

„Glas“ pošiljamo tudi več sto nenaročnikom, predvsem, da jim nudimo vpogled v hotenje in delo Slovenske kulturne akcije, pa tudi v upanju, da se bodo sčasoma zanj ogleli in postali nje člani ali naročniki knjižnih izdanj. Lepo vabljeni k temu!

Slovenski duhovniki v deželah z dolarsko valuto lahko lepo pomagajo Slovenski kulturni akciji, ako blagajniku Slov. kult. akcije Ladislavu Lenčku CM pošljejo od časa do časa kaj mašnih intencij, da z njimi omogoči in olajša naročnino za izdanja naše knjižne založbe številnim duhovnim sobratom v evropskih in južnoameriških deželah, ki bi knjige in revije radi prejemali, pa jim gmotno stanje ne dopušča. Odgovornost za v ta namen poslane intencije prevzame navedeni duhovnik Ladislav Lenček CM.

Vsem, ki se zanimajo za Slovensko kulturno akcijo, pa ne prejemajo še njenega „Glasu“ (brezplačno), sporočamo, da jim z njim z veseljem postrežemo, če le izrazijo željo po njem in pošljejo v ta namen svoj naslov.

Vsi dopisi na naslov: Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, Ramos Mejía, prov. Buenos Aires. Vsa denarna nakazila na ime: Ladislav Lenček CM. Iz inozemstva ne pošiljati denarja potom bank ali mednarodnih girov, ampak potom naših zastopnikov ali dolarskih čekov v pisnih.

PREGELJ: „MOJ SVET IN MOJ ČAS“ stane v prodaji:

Vežan v papir: 30 pesov, 800 lir, 3 dolarje.

Vežan v platno: 40 pesov, 1.100 lir, 3,5 dolarja.

Vežan v usnje: 50 pesov, 1.300 lir, 4 dolarje.

„MOJ SVET IN MOJ ČAS“

Ob 11. zvezku Pregljevih izbranih spisov „Moj svet in moj čas“, ki ga je znanstveno priredil dr. Tine Debeljak, izdala pa in založila za Pregljevo sedemdesetletnico Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, je napisal glavni urednik „Duhovnega življenja“ dr. Franc Gnidovec pod gornjim naslovom štiri strani obsegajoče razmišljanje, iz katerega objavljamo naslednje odstavke:

Slovstveno lepa in znanstveno bogata knjiga „Moj svet in moj čas“ v polni meri zasluži razkošno opremo, ki ji jo je izdajateljica in založnica dala. Naš namen ni in nismo poklicani podati celotno in podrobno oceno dela; po svojem znanem poslanstvu pa „Duhovno življenje“ ne more mimo, ne da bi povzelo in poudarilo nekatere od razveseljivih zaključkov vsega dela.

Pregelj — katoliški pisatelj

Že ob branju glavnih del Pregljeve umetnosti zasluži religiozno osebnost pisatelja, ki daje svojskega duha njegovim stvaritvam. Izbor odlomkov Pregljevega dela in spremljajoča študija prireditelja v „Moj svet in moj čas“ pa nam v kratkih obrisih odsevata to osebnost v zaokroženi celoti...

...Pregelj ni katoliški pisatelj samo v tem pomenu, da kaže življenje v luči katoliške ideje, ampak tudi v nekem še bolj določenem, čeprav ne globljem pomenu: v mnogih svojih delih formalno - vsebinsko. To je tisti značilni element v njegovih delih, ki ga označuje Debeljak: „baročna jezuitska doba evropskega duha in posebno slovenskega, ki je dala slovenskemu ljudstvu tisto duhovno čustvovanje, ki je še danes v osnovi slovenskega preprostega človeka: baročna cerkvenost“ (str. 335).

Tako je Pregelj kot katoliški pisatelj slovenski tudi po tej prvini duhovnega lika slovenskega človeka. Saj je bilo že večkrat ugotovljeno, da je, čeprav to ni nujno, vendar vsaj po dosednji zgodovinski stvarnosti, v duhovni podobi slovenskega naroda katolištvo od slovenstva neločljivo...

„Moj svet in moj čas“ — apologija naše poti

...Priredba takega dela, kot je „Moj svet in moj čas“, sredi naše izseljenske skupnosti v tujini, je tiha, a močna apologija naše poti. Ko smo iz znanih razlogov zapustili domovino, naš sedanji položaj ne pomeni nujno, da smo kulturno na slepem tiru in odmrli; nasprotno, nalaga nam posebno poslanstvo, da smo glasniki višje, poduhovljene, slovenske katoliške kulture.

Leta 1953 je Pregelj praznoval sedemdesetletnico rojstva. Ta jubilej so kulturni krogi v domovini, ki v proslavljanju jubilejev svojih junakov nikakor niso skromni, prešli s popolnim molkom, ki nam veliko pove in potrjuje pravilnost Debeljakove analize Preglja - pisatelja. V imenu slovenskega katoliškega naroda je namesto domovine naša emigracija za sedemdesetletnico velikega pisatelja storila to svojo narodno dolžnost. „Moj svet in moj čas“ na dostojen način predstavlja Preglja ob tem jubileju, kot je v narodu dolžnost hvaležnosti. Česar domovina ni mogla, je s skromnimi sredstvi, pa z velikim idealizmom in v polni zavesti svojega poslanstva storil Slovenec v tujini.

Morda pa nam je v drugem pogledu šele tujina omogočila spregovoriti to jasno besedo o Preglju kot katoliškem pisatelju. Za svoje prepričanje smo že veliko žrtvovali, pravzaprav vse. Sedaj brez drugih ozirov, ki bi nam morda v rednih razmerah narekova i omiljevati svoje katoliško prepričanje, svobodno govorimo popolno resnico, naj bo komu vseh ali ne. Morda bi v rednih razmerah Pregelj težko prejel za sedemdesetletnico tako lepo literarno oznako in oceno, kot jo ima v knjigi „Moj svet in moj čas“...